

ОПРЕДЕЛЕНИЕ

№ 75

гр. София, 11 февруари 2025 г.

ВЪРХОВНИЯТ КАСАЦИОНЕН СЪД НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ, в закрито заседание през две хиляди двадесет и пета година в следния състав:

Председател: СПАС ИВАНЧЕВ

Членове: ДЕНИЦА ВЪЛКОВА

СВЕТЛА БУКОВА

като разгледа докладваното от съдия Деница Вълкова наказателно дело № 1107 по описа за 2024 година, за да се произнесе, взе предвид следното:

1. Производството пред Върховния касационен съд е образувано по искане на задочно осъдения М. С.Т. за възобновяване на наказателно дело №307/2024 г. на Районен съд – Монтана.

2. Върховният касационен съд обяви делото за решаване след откритото съдебно заседание на 24.01.2025 г. с участие на осъдения М. С. Т., служебния му защитник адвокат С. Л. от Софийската адвокатска колегия и прокурора Б. Д. от Върховната касационна прокуратура, в което бяха проведени устни състезания и изслушани становищата на страните по допустимостта и основателността на искането за възобновяване (т. 2 от приложение № 1).

3. В хода на постановяване на съдебното решение възникнаха въпроси относно съответствието на относимата към казуса национална правна норма (чл. 423, ал. 1, изречение второ от НПК) с общностното право и конкретно с чл. 9 и чл. 8, параграф 4 и параграф 2 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство), които налагат отправяне на преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз за тълкуване на посочените разпоредби от правото на ЕС.

4. Разпоредбите от общностното право, чието тълкуване се иска с настоящото преюдициално запитване:

чл. 9 и чл. 8, параграф 4 и параграф 2 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство).

5. Отправянето на преюдициалното запитване е задължително, доколкото не съществува никаква възможност за съдебно обжалване на решението на Върховния касационен съд и решаването на делото зависи от тълкуване на правото на Съюза (член 267, алинея трета ДФЕС, Решение от 15 март 2017 г., Aquino, C-3/16, ECLI:EU:C:2017:209, т. 42 и Решение от 6 октомври 2021 г. (голям състав), Consiglio di Stato (Държавен съвет, Италия), C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799, т. 32).

6. Следва да се посочи, че поставените в преюдициалното запитване правни проблеми са били предмет на три приключили съдебни дела: C-569/20, ECLI:EU:C:2022:401, C-400/23, ECLI:EU:C:2025:14 и C-644/23, ECLI:EU:C:2025:16, образувани в СЕС по преюдициални запитвания на български съдилища – две на Специализиран наказателен съд – София (закрит) и едно на Софийски градски съд.

7. Пред настоящия съдебен състав е висящо наказателно дело с аналогичен правен спор, но Върховният касационен съд се нуждае от задължителните разяснения на СЕС, тъй като независимо от постановените решения по посочената дела и наличието на практика на Съда, с която разпоредбите от посочената Директива вече са били тълкувани от Съда, запитващата юрисдикция среща трудности при разбирането на обхвата на решенията на Съда. Тези затруднения обуславят позоваване от запитващата юрисдикция на компетентността на Съда да се произнесе отново съгласно Решения от 17 юли 2014 г., Torresi, C-58/13 и C-59/13, EU:C:2014:2088, т. 32, Решение от 3 март 2020 г., Tesco-Global Áruházak, C-323/18, EU:C:2020:140, т. 46 и Решение от 6 октомври 2021 г. (голям състав), Consiglio di Stato, C-561/19, ECLI:EU:C:2021:799, т.37 и т.38. Запитващата юрисдикция отчете също, че макар трите решения на СЕС по българските преюдициални запитвания да са сравнително скорошни, това в крайна сметка не би трябвало да има някакво значение, тъй като правилното тълкуване и прилагане на правото на Съюза има предимство пред опасенията за преразглеждане на позицията на Съда след формулиране на последващи въпроси от националната юрисдикция с предоставяне на допълнителни сведения и доводи. Ето защо, се налага настоящият съдебен състав да отправи преюдициално запитване до Съда на Европейския съюз.

8. Повод за образуване на наказателно дело № 1107/2024 на Върховния касационен съд, по което се отправя преюдициалното запитване:

Искане от задочно осъдения М. С. Т. за възобновяване на наказателно дело № 307/2024 г. на Районен съд – Монтана, по което е постановена осъдителна присъда и наложено наказание една година лишаване от свобода при първоначален общ режим, което понастоящем осъденият изтърпява в Затвора гр. Враца (т. 1 от приложение № 1).

9. Страни по спора:

9.1. Подателят на искането за възобновяване – задочно осъденият М. С. Т., роден на 12.03.1988 г. и служебно назначеният от държавата защитник, със съгласие на осъдения, за съдебното производство пред Върховния касационен съд – адвокат С. Л. С. от Софийската адвокатска колегия.

9.2. Прокурор при Върховна касационна прокуратура на Република България.

10. Факти по делото:

10.1. С постановление на прокурор от 11.01.2024 г. по досъдебно производство №1033/2023 г. на РУ-Монтана, предявено срещу подпис лично на осъдения М. Т. и служебния му защитник адвокат Н. А. от Адвокатска колегия – Монтана на 5.02.2024 г., същият е привлечен като обвиняем за това, че на 10.10.2023 г., в село долно Белотинци, Област Монтана, чрез разрушаване на преграда, здраво направена за защита на имот – счупил стъкло на прозорец и катинар на врата и отнел от владението на И. К., от същото село, чужда движима вещ – аудиосистема „Сони Шейк екс 30“ на стойност 360 лв., без съгласието на собственика и с намерение противозаконно да я присвои – престъпление квалифицирана кражба по чл. 195, ал. 1, т. 3, вр. чл. 194, ал. 1 от НК. Със същото постановление, спрямо осъдения М. Т. е взета мярка за неотклонение „подписка“, като изрично му е рязяснено задължението да не променя местоживеенето си и да се явява при призоваване, както и ако наруши взетата мярка за неотклонение, тя ще бъде заменена с по-тежка (т. 3 от приложение № 1).

10.2. Незабавно след предявяване на обвинението, осъденият е бил разпитан, като е заявил, че разбира в какво е обвинен, няма да дава обяснения на този етап, не желае предявяване на материалите от разследването и е посочил адрес за призоваване: село Долно Белотинци, Област Монтана, улица „Пъстрина“ № 3 (т. 4 от приложение № 1).

10.3. На същата дата (5.02.2024 г.) осъденият М. Т. е декларирал, на основание чл. 25, ал. 5 от Закона за правната помощ, че е уведомен за задължението да плати разходите за служебен защитник при постановяване на осъдителна присъда по случая (т. 5 от приложение № 1).

10.4. На 28.02.2024 г. в Районен съд – Монтана е внесен обвинителен акт, с който осъденият М. Т. е бил предаден на съд по обвинение, което от фактическа и правна страна напълно съвпада с това, което е предмет на предявеното му обвинение в досъдебното разследване (т. 6 от приложение № 1).

10.5. По повод обвинителния акт в Районен съд – Монтана е образувано наказателно дело № 307/2024 г., по което е проведено задочно производство – в отсъствие на подсъдимия, тъй като въпреки положените от съда всички възможни усилия осъденият М. Т. не е бил открит на посочения от него адрес за призоваване в село Долно Белотинци, Област Монтана, улица „Пъстрина“ № 3. За датата и

мястото на съдебния процес Районен съд – Монтана е изпратил съобщение на подсъдимия М. Т. на посочения от него адрес в досъдебното разследване. Съобщението е върнато в съда с отбелязване и подпис на съответния служител, че по данни на близките му подсъдимият М. Т. работи в Германия (т. 7 приложение № 1). Съдът е разпоредил подсъдимият да бъде призоваван на посочения от него телефонен номер, но телефонът е бил изключен, което също е удостоверено надлежно по делото с протокол (т. 8 от приложение № 1). Въпреки това съдът е продължил да издирва подсъдимия, като е проверил задграничните му пътувания и е указал съобщението за датата и мястото на съдебния процес, както и обвинителният акт да му бъдат връчени чрез служител на Областното звено „Съдебна охрана“ – Монтана. Инспектор от тази служба е представил подробна докладна записка на съда за проведеното допълнително издирване на подсъдимия и резултатите от него, като е посочил, че според информацията в държавните системи и от кмета на селото, адресът на подсъдимия не е променен, но той е напуснал страната с регистрирано пътуване на 16.02.2024 г. и няма данни да е влязъл обратно в България (т. 9 от приложение № 1).

10.6. Районен съд – Монтана е разгледал делото в отсъствие на подсъдимия М. Т., с участие на същия служебен защитник – адвокат Н. А. от досъдебното производство. След приключване на съдебното следствие по общия ред и изслушване на съдебните пледоарии на защитника и прокурора, на 8.05.2024 г., съдът е постановил осъдителна присъда за престъплението, предмет на обвинението, като е наложил на подсъдимия М. Т. ефективно наказание една година лишаване от свобода (т. 10 и т. 11 от приложение № 1). Присъдата не е обжалвана и е влязла в сила на 24.05.2024 г.

10.7. Присъдата е приведена в изпълнение, като осъденият М. Т. е започнал да изтърпява наложеното му наказание на 16.06.2024 г. видно от писмо на Районна прокуратура – Монтана (т. 12 от приложение № 1).

11. Предмет на спора

Задочно осъденият М. Т. претендира настоящата инстанция да му признае право на нов съдебен процес, защото е бил осъден задочно по обвинението за квалифицирана кражба по чл. 195, ал. 1, т. 3, във връзка с чл. 194, ал. 1 от Наказателния кодекс, без да участва в съдебния процес по разглеждане и решаване на делото с въпросното обвинение и е разбрал за постановената осъдителна присъда на Районен съд – Монтана едва, когато е бил задържан за изпълнение на наложеното му наказание лишаване от свобода.

12. Релевантни становища на страните

12.1. В искането на осъдения се твърди, че не е бил в България, както и че не му е дадена възможност за разглеждане на делото по някоя от предвидените в Наказателно-процесуалния кодекс диференцирани процедури – споразумение или

съкратено съдебно следствие. Поради което той и защитникът му настояват наказателното дело на Районен съд – Монтана, по което е постановена осъдителната присъда, да бъде възобновено. Пред настоящата инстанция назначеният служебен защитник изтъква допълнителен аргумент за основателността на искането, а именно, че обвинението е било за тежко умишлено престъпление, което се наказва с лишаване от свобода повече от пет години, поради което осъденият е следвало да присъства при разглеждане на делото.

12.2. Прокурорът от Върховната касационна прокуратура оспорва искането като неоснователно и предлага Върховният касационен съд да го остави без уважение, като се позовава на разпоредбата на чл. 423, ал. 1, изречение второ от Наказателно-процесуалния кодекс и особеностите на конкретния случай, а именно, че осъденият е бил привлечен лично и в присъствието на защитник адвокат като обвиняем на 11.01.2024 г. Със същото постановление му е била взета мярка за неотклонение „подписка“, като е бил запознат срещу подпис със задължението да не променя местоживеенето си на посочения пред властите адрес. Без да уведоми съответните органи той е напуснал страната на 16.02.2024 година, като при разглеждане на делото в съдебна фаза, Районен съд – Монтана е направил всичко възможно да го издири и призове, включително на посочения от осъдения телефон. Осъденият не е оставил друг адрес и не са били налице никакви данни на кой адрес пребивава в чужбина. Фактически осъденият сам се е поставил в невъзможност да участва в съдебната фаза на процеса, като категорично е знаел за предявеното му обвинение и последиците от нарушение на взетата мярка за неотклонение.

13. Приложимо национално право:

Наказателно-процесуален кодекс, Обнародван в Държавен вестник, бр. 86 от 28.10.2005 г., в сила от 29.04.2006, последно изменен и допълнен, Държавен вестник бр. 39 от 1.05.2024 г. (наричан НПК):

Възобновяване на наказателното дело по искане на задочно осъден поради неучастието му в наказателното производство

Чл. 423. (1) В шестмесечен срок от узнаване на влязлата в сила присъда или от фактическото предаване от друга държава на Република България задочно осъденият може да направи искане за възобновяване на наказателното дело поради неучастието му в наказателното производство. Искането се уважава, освен ако осъденият след предявяване на обвинението в досъдебното производство се е укрил, поради което процедурата по чл. 247в, ал. 1 не може да бъде изпълнена или след като е изпълнена, не се е явил в съдебно заседание без уважителна причина.

(2) Искането не спира изпълнението на присъдата, освен ако съдът постанови друго.

Съобщения за насрочване на разпоредителното заседание

Чл. 247в. (1) По разпореждане на съдията-докладчик препис от обвинителния акт се връчва на подсъдимия. С връчването на обвинителния акт на подсъдимия се съобщава за насрочването на разпоредителното заседание и за въпросите по чл. 248, ал.1, за правото му да се яви със защитник и за възможността да му бъде назначен защитник в случаите по чл. 94, ал. 1, както и че делото може да бъде разгледано и решено в негово отсъствие при условията на чл. 269.

Чл. 247г. (Нов – ДВ, бр. 63 от 2017 г., в сила от 5.11.2017 г., предишен чл. 247в, бр. 110 от 2020 г., в сила от 30.06.2021 г.) (1) Разпоредителното заседание се отлага, когато не се яви:

1. прокурорът;
2. подсъдимият, ако явяването му е задължително, освен в случаите по чл. 269, ал. 3;

Присъствие на подсъдимия в съдебното заседание

Чл. 269. (1) По дела с обвинение за тежко престъпление присъствието на подсъдимия в съдебно заседание е задължително.

(2) Съдът може да разпорежи подсъдимият да се яви и по дела, по които присъствието му не е задължително, когато това е необходимо за разкриване на обективната истина.

(3) Когато това няма да попречи за разкриване на обективната истина, делото може да бъде разгледано в отсъствие на подсъдимия, ако:

1. не е намерен на посочения от него адрес или е променил същия, без да уведоми съответния орган;
2. местоживеенето му в страната не е известно и след щателно издирване не е установено;
3. редовно е призован, не е посочил уважителни причини за неявяването си и е изпълнена процедурата по чл. 247в, ал. 1;
4. се намира извън пределите на Република България и:
 - а) местоживеенето му не е известно;
 - б) не може да бъде призован по други причини;
 - в) е редовно призован и не е посочил уважителни причини за неявяването си.

14. Национална съдебна практика:

Константна е практиката на българския Върховен касационен съд по дела с аналогична фактическа обстановка, а именно, че когато по делото са установени процесуалните усилия на съда, който е постановил оспорената по реда на възобновяването осъдителна присъда, да уведоми своевременно и официално подсъдимия за датата и мястото на съдебния процес, но той се е укрил след като му е било предявено обвинението в досъдебното разследване и няма съществено изменение от фактическа и правна страна на предявеното му обвинение в досъдебното разследване с това, за което е предаден на съд с обвинителния акт, осъденият няма право на нов съдебен процес, ако е бил представляван от служебен защитник, поради което искането за възобновяване се оставя без уважение. В тази насока са: Решение № 81/07.12.2020 по н.д. № 219/2020 г. на ВКС, трето н.о.; Решение № 89/07.04.2017 по н.д. № 252/2017 г. на ВКС, първо н.о.; Решение № 281/15.01.2018 по н.д. № 899/2017 г. на ВКС, второ н.о.; Решение № 210/21.01.2020 по н.д. № 935/2019 г. на ВКС, трето н.о.; Решение № 69/03.07.2020 по н.д. № 191/2020 г. на ВКС, трето н.о., Решение № 50193/30.11.2022 по н.д. № 603/2022 г. на ВКС, първо н.о. и много други.

Решенията са достъпни на интернет страницата на Върховния касационен съд – www.vks.bg.

15. Право на Европейския съюз

Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невинност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство, от 11.03.2016 г. наричана по-нататък „Директивата“.

ГЛАВА 3

ПРАВО НА ЛИЦАТА ДА ПРИСЪСТВАТ НА СЪДЕБНИЯ ПРОЦЕС

Член 8

Право на лицата да присъстват на съдебния процес

1. Държавите членки гарантират, че заподозрените и обвиняемите имат правото да присъстват на съдебния процес срещу тях.
2. Държавите членки могат да предвидят възможност съдебният процес, в който може да бъде постановено решение относно вината или невинността на заподозрения или обвиняемия, да се проведе в негово отсъствие, при условие че:
 - а) заподозреният или обвиняемият е бил уведомен своевременно за съдебния процес и за последиците от неговото неявяване; или

б) заподозреният или обвиняемият, след като е бил уведомен за съдебния процес, се представлява от упълномощен да го защитава адвокат, избран от самия него или назначен от държавата.

3. Постановеното в съответствие с параграф 2 решение може да бъде изпълнено срещу заподозрения или обвиняемия.

4. Когато държавите членки допускат възможността за провеждане на съдебен процес в отсъствието на заподозрения или обвиняемия, но компетентните органи не са в състояние да изпълнят условията, предвидени в параграф 2 от настоящия член, тъй като местонахождението на заподозрения или обвиняемия не може да бъде установено въпреки положените разумни усилия, държавите членки могат да предвидят, че решението може все пак да бъде постановено и изпълнено. В такъв случай държавите членки гарантират, че при информирането на заподозрения или обвиняемия за решението, по-специално когато лицето бъде задържано, то бива информирано и за възможността да обжалва решението и за правото му на нов съдебен процес или на друго средство за правна защита, в съответствие с член 9.

5. Настоящият член не засяга националните правила, съгласно които се предвижда възможност за съдията или компетентния съд временно да отстрани заподозрян или обвиняем от съдебния процес, когато това е необходимо в интерес на осигуряването на нормалното протичане на наказателното производство, при условие че е спазено правото на защита.

6. Настоящият член не засяга националните правила, съгласно които цялото производство или определени етапи от него се провеждат писмено, при условие че е спазено правото на справедлив съдебен процес.

Член 9

Право на нов съдебен процес

Държавите членки гарантират, че когато заподозреният или обвиняемият не е присъствал на съдебния процес срещу него и условията, предвидени в член 8, параграф 2, не са били изпълнени, засегнатото лице има право на нов процес или на друго правно средство за защита, което позволява ново разглеждане на делото по същество, включително и разглеждане на нови доказателства, и може да доведе до отмяна на първоначалното решение. В тази връзка държавите членки гарантират, че заподозреният или обвиняемият има правото да присъства, да участва ефективно в съответствие с процедурите по националното право, и да упражнява правото си на защита.

EUR-Lex, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2016/343/oj>

16. Практика на ЕСПЧ във връзка със задочните съдебни производства:

Съгласно параграф 55 и 56 от Решение по Дело „Стоичков срещу България“ (Жалба № 9808/02) от основно значение е подсъдимият по наказателно дело да се яви, както за да упражни правото си да вземе думата, така и поради необходимостта да се провери точността на твърденията му, като се сравнят с тези на пострадалото лице – чиито интереси трябва да бъдат защитавани – и на свидетелите (вж. решение по делото Пуатримол срещу Франция [Poitrimol v. France] от 23 ноември 1993, Поредица А, № 277-А, стр. 15, абзац 35 и Кромбак срещу Франция [Krombach v. France], № 29731/96, абзац 86, ЕСПЧ 2001-II). По тези причини Съдът последователно приема, че когато вътрешното право разрешава воденето на производството въпреки отсъствието на лице, „срещу което е повдигнато наказателно обвинение“, след като то узнае за това производство, трябва да се ползва от ново решение по същество на обвинението, постановено от съд, който го е изслушал (вж. решението по делото Колоца, цитирано по-горе, стр. 15, абзац 29, Пуатримол, цитирано по-горе, стр. 13-14, абзац 31, Меденика срещу Швейцария [Medenica v. Switzerland], № 20491/92, абзац 54, ЕСПЧ 2001-IV и Кромбак, цитирано по-горе, абзац 85). Единственото положение, при което е възможно да се постави под въпрос приложението на това изискване е, когато подсъдимият е направил отказ от правото си да участва в заседанието и да се защитава, но във всички случаи такъв отказ, за да бъде действителен за целите на Конвенцията, трябва да е установен по недвусмислен начин и да се придружава от минимални гаранции, съразмерни с неговото значение. Може да се счита, че задължението да се гарантира правото на подсъдимия да присъства в съдебната зала – по време на първоначалното производство или при повторно разглеждане на делото, след като същият се появи – се подрежда сред най-важните изисквания по чл. 6 и е дълбоко залегнало в основата на тази разпоредба. Затова и воденето в отсъствието на подсъдимия наказателно производство, чието възобновяване впоследствие е отказано без да има данни подсъдимият да е направил отказ от правото си да присъства по време на гледане на делото, може справедливо да се окачестви като „явно нарушение на разпоредбите на чл. 6 или на принципите, закрепени в него“.

Съгласно параграф 52 и параграф 53 от Решение по Дело „Лена Атанасова срещу България“ (Жалба № 52009/07) когато задочно осъдената жалбоподателка е била надлежно уведомена за наличието на наказателно производство срещу нея и обвиненията срещу нея и напусне адреса, който е съобщила преди това на органите, без да ги уведоми за смяната на постоянния си адрес и органите са предприели разумно необходими действия, за да осигурят явяването ѝ пред съда по време на делото, Съдът в Страсбург приема, че осъдената съзнателно и законосъобразно се е отказала от правото си да участва лично в рамките на наказателното производство водено срещу нея. Поради това ЕСПЧ не упреква Върховния касационен съд, че е отхвърлил искането за възобновяване на наказателното дело и приема, че не е налице нарушение на чл. 6 § 1 от Конвенцията.

17. Връзка с правото на Европейския съюз. Позиция на запитващата юрисдикция по зададените преюдициални въпроси:

17.1. Настоящият съдебен състав към момента се придържа към установената безпротиворечива практика на Върховния касационен съд, че искането на задочно осъдено лице не следва да се уважава, когато причината за неприсъствения съдебен процес се корени в собственото му процесуално некоректно поведение. При укриване, включително нарушаване на мярката за неотклонение и отклоняване от адреса, който осъденият е посочил в хода на наказателното производство на властите, поради което е било обективно невъзможно да бъде уведомен за датата и мястото на провеждане на съдебния процес, искането за възобновяване следва да се остави без уважение, тъй като осъденият е бил недобросъвестен и не може да черпи права от неправомерното си поведение в съдебното производство пред ВКС по реда на възобновяването като извънреден способ за съдебен контрол. На основание този правен принцип запитващата юрисдикция приема, че относимата национална правна уредба в чл. 423, ал. 1, изречение второ от НПК е съответна на правото на ЕС и конкретно на чл. 9 и чл. 8, параграф 2 и параграф 4 от Директивата.

17.2. Съмнението на запитващата юрисдикция за такова интерпретиране идва от указанията в параграфи 41 и 42 от Решение по дело C-569/20, ECLI:EU:C:2022:401, съгласно които съдът, който разглежда искането за възобновяване, преценява изпълнени ли са посочените в член 8, параграф 2 от Директивата условия, като за тази цел проверява дали до знанието на засегнатото лице е бил сведен „официален документ“, който недвусмислено посочва „датата и мястото на съдебния процес“, както и дали документът е бил връчен своевременно, а именно на дата, достатъчно отдалечена от датата на съдебния процес, така че ако засегнатото лице реши да участва в него, да може надлежно да подготви защитата си. Според параграф 34 от същото Решение на осъдения може да бъде отказан нов съдебен процес, ако доброволно и недвусмислено се е отказал от правото си да присъства на съдебния процес. Тази последица обаче, съгласно параграф 39 от Решението също се предполага от своевременно и лично призоваване на засегнатото лице или предоставена по друг начин „официална информация относно датата и мястото на съдебния процес, по начин, който му дава възможност да се осведоми за него“.

17.3. В параграф 42 от Решението по Дело C-644/23, ECLI:EU:C:2025:16 СЕС изрично разграничава фазите на наказателния процес на досъдебна и съдебна и приема, че при укриване на лицето държавите членки могат да приемат, че своевременно изпращане от компетентните органи на официалния документ, посочващ датата и мястото на съдебния процес, на адреса, който засегнатото лице е съобщило на тези органи по време на разследването по делото, и представеното

доказателство, че този документ действително е бил доставен на този адрес, са равнозначни на уведомяване на това лице, което се е укрило, относно тази дата и място в съответствие с член 8, параграф 2 от Директива 2016/343, при условие, че посочените органи са положили разумни усилия, за да установят местонахождението на лицето и да го призват лично или по друг начин да го уведомят официално за датата и мястото на съдебния процес, както се предвижда в съображение 36 от тази директива. В този случай се счита, че засегнатото лице е уведомено за съдебния процес и че доброволно и недвусмислено се е отказало да упражни правото си да присъства на него.

17.4. Съмнението на запитващата юрисдикция се обуславя и от приетото в параграф 38 от същото решение, в което СЕС уточнява, че засегнатото лице няма право на нов съдебен процес, ако точни и обективни данни показват, че когато, макар и официално уведомено, че е обвинено в извършването на престъпление и поради това знае, че срещу него ще се води съдебен процес, засегнатото лице умишлено прави така, че да избегне официалното получаване на информацията относно датата и мястото на съдебния процес. **За правилното решаване на делото и точното приложение на общностното право за запитващата юрисдикция е важно да се изясни предявяването на обвинението в досъдебното разследване лично на обвиняемия равнозначно ли е на знание на същото лице, че срещу него ще се води съдебен процес и какви са правните последици от укриването на лицето преди да бъде предадено на съд.** Параграф 39 от Решението дава известна яснота по въпроса, като приема, че такива „точни и обективни данни“ по смисъла на параграф 38 са налице, ако се окаже, че съставеният на основание член 246 от НПК окончателен обвинителен акт, и документът, посочващ датата и мястото на насрочения съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който лицето е съобщило на органите на досъдебното производство след предявяване на първоначалното обвинение по член 219 от НПК и лицето е попречило на органите да го уведомят официално за процеса, след като е бил информиран за повдигнатото срещу него обвинение. В същия параграф това се приема за „достатъчно информация“, за да знае лицето, че срещу него ще се води съдебен процес.

17.15. Същевременно в параграф 37 от същото Решение СЕС приема, че Директива 2016/343 не допуска национална правна уредба, която изключва правото на нов съдебен процес единствено с мотива, че засегнатото лице се е укрило и органите не са успели да установят местонахождението му.

Поради тези причини запитващата юрисдикция приема, че преюдициалното заключение е от значение за правилното решаване на делото, в което е установена релевантна фактология.

18. Искане за разглеждане по реда на спешното преюдициално производство (СПП)

Позовавайки се на постоянната практика на Съда (Решение от 25 юли 2018 г., Minister for Justice and Equality, C-216/18, т. 26—32 и Решение от 12 февруари 2019 г., ТС, C-492/18 PPU, т. 27—35), запитващата юрисдикция предлага преюдициалното запитване да бъде разгледано по реда на спешното преюдициално производство, предвидено в член 107 от Процедурния правилник на Съда. В подкрепа на това искане е относимостта на преюдициалното запитване към областите, посочени в част трета, дял V от Договора за функционирането на ЕС, а именно до пространството на свобода, сигурност и правосъдие.

От друга страна, осъденият вече изтърпява ефективно наложеното му в задочния съдебен процес наказание една година лишаване от свобода. Дори без приспадане от работа или по други причини да се намали това наказание, времето до края на изтърпяването му е кратко, защото е започнал да го търпи на 16.06.2024 г. (т. 12 от приложение № 1), а продължаването на фактическото изтърпяване на наказанието лишаване от свобода зависи от решаването на спора по главното производство, доколкото при евентуално възобновяване ВКС може да вземе по-лека мярка за неотклонение от задържане под стража или домашен арест, тоест несвързана с ограничаване на свободата на осъдения.

Не на последно място, осъденият сочи в искането за възобновяване, че желае делото да приключи със споразумение. В този случай, при евентуално нов съдебен процес, може да му бъде наложено наказание под установения от закона минимум, защото чл. 381, ал. 4 от НПК препраща към чл. 55 от НК, който позволява определяне на наказанието под установения от закона минимум от една година лишаване от свобода, предвиден за престъплението, предмет на обвинението и тогава той ще следва да търпи по – леко наказание от изтърпяваното в момента, ако евентуално се одобри такова споразумение след възобновяване на наказателното дело пред Районен съд – Монтана.

Запитващата юрисдикция подчертава също, че тъй като преюдициалното запитване е отправено в хода на извънредно съдебно производство, което не спира изпълнението на атакуваната от осъдения влязла в сила присъда, до момента не е постановено спиране на нейното изпълнение и осъденият фактически се намира в Затвора – гр. Враца.

19. Настоящият съдебен състав намира, че в случая производството следва да бъде спряно на основание чл. 488, ал. 1 НПК поради отправянето на преюдициалното запитване.

Предвид горните съображения, на основание чл. 267 ДФЕС и чл. 485 НПК, Върховният касационен съд, Наказателна колегия, първо наказателно отделение

ОПРЕДЕЛИ:

ОТМЕНЯ протоколно определение от 24.01.2025 г. по наказателно дело № 1107/2024 г. на Върховния касационен съд за приключване на съдебните прения, последна дума на задочно осъдения М. С. Т. и обявяване на делото за решаване.

ОТПРАВЯ преюдициално запитване от Върховния касационен съд на Република България до Съда на Европейския съюз по следните два въпроса:

1) Съвместима ли е национална правна уредба – чл. 423, ал. 1, изречение второ от Наказателно-процесуалния кодекс, която изключва възобновяване на наказателно дело и отрича право на нов съдебен процес на задочно осъдено лице, когато то се е укрило след като лично му е било предявено обвинението в досъдебното производство и поради укриването му съдът не е могъл да го уведоми за датата и мястото на съдебния процес, както и да го уведоми за последиците от неговото неявяване пред съда, а именно, че делото може да бъде разгледано и решено в негово отсъствие, с нормативните изисквания на общностното право, установени в чл. 9 и чл. 8, параграф 4 от Директива (ЕС) 2016/343 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 година относно укрепването на някои аспекти на презумпцията за невиновност и на правото на лицата да присъстват на съдебния процес в наказателното производство?

2) При положителен отговор на първия въпрос, съобразно принципите на равностойност и ефективност, може ли националната юрисдикция да приеме, че задочно осъденият няма право на нов съдебен процес, когато:

2.1. Съдът е положил всички разумни усилия, за да го информира за съдебния процес, но макар официално уведомен, че е обвинен в извършването на престъпление и поради това знае, че срещу него ще се води съдебен процес, умишлено е направил така, за да избегне официалното получаване на информацията относно датата и мястото на съдебния процес, като се е укрил от адреса, на който се е задължил да изпълнява взетата спрямо него мярка за неотклонение подписка в досъдебното производство;

2.2. Съставеният на основание член 246 НПК обвинителен акт и документът, посочващ датата и мястото на насрочения съдебен процес, са били изпратени и действително доставени на адреса, който осъденият е съобщил на органите на досъдебното производство след предявяване на първоначалното обвинение по член 219 от НПК, като обвинението по обвинителния акт съответства на деянието, предмет на обвинението в досъдебното производство и неговата правна квалификация;

2.3. Осъденият е бил защитаван от назначен от държавата адвокат в хода на цялото съдебно производство, проведено в негово отсъствие?

ОТПРАВЯ искане за разглеждане на преюдициалното запитване по реда на спешното преюдициално производство.

СПИРА производството по наказателно дело № 1107/2024 г. по описа на Върховния касационен съд, Наказателна колегия, първо наказателно отделение.

ДА СЕ ИЗПРАТИ настоящото Определение ведно с анонимизиран вариант на преюдициалното запитване, позволяващ редактиране, както и заверени преписи от документите, посочени в приложението към преюдициалното запитване на Секретариата на Съда на Европейския съюз на следните електронни адреси: ECJ-Registry@curia.europa.eu; DDP-GreffeCour@curia.europa.eu; Follow-up-DDP@curia.europa.eu и editable-versions@curia.europa.eu, както и по факс на №: +352 433766.

ПРЕПИС от настоящото Определение ведно с приложенията да се изпратят с препоръчано писмо до Секретариата на Съда на Европейския съюз на следния адрес: Rue du Fort Niedergrünwald, L-2925 Luxembourg, LUXEMBOURG.

На основание чл. 487, ал. 1, т. 8 НПК на Секретариата на Съда на Европейския съюз да се посочи електронен адрес за директен контакт със съдебния състав отпавил преюдициалното запитване: *****@vks.bg.

ПРЕПИС от настоящото Определение да се изпрати на Висшия съдебен съвет за публикуване в списъка на отправените преюдициални запитвания, както и на Генерална дирекция „Европейски въпроси“ при Министерство на външните работи на Република България.

ПРЕПИС от настоящото Определение да се връчи на страните за сведение, както и да се изпрати на председателя на Върховния касационен съд на Република България и на заместник-председателя и ръководител на Наказателната колегия на Върховния касационен съд.

Делото да се докладва за възобновяване на съдебното производство пред ВКС незабавно след получаване на съдебния акт по преюдициалното производство.

ОПРЕДЕЛЕНИЕТО е окончателно и не подлежи на обжалване.

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

ЧЛЕНОВЕ:

1.

2.